

QUICK SCAN FLORA- EN FAUNAWET
GEMEENTE TIEL

GEGEVENS AUTHORITY NATUUR
CONCEPT

15 augustus 2008

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Gevolgde werkwijze	4
2	Wettelijk kader	5
2.1	Natuurbescherming in Nederland	5
2.1.1	Flora- en faunawet	5
3	Soortenbescherming	7
3.1	Gebiedsbeschrijving	7
3.2	Beschermde soorten	9
3.2.1	Vaatplanten	9
3.2.2	Broedvogels	10
3.2.3	Zoogdieren	10
3.2.4	Reptielen en amfibieën	11
3.2.5	Vissen	12
3.2.6	Insecten en ongewervelden	12
3.3	Mogelijke gevolgen voor beschermde soorten	13
3.4	Toetsing aan de Flora- en faunawet	13
3.5	Voorkomen en beperken van schade	14
3.6	Mogelijkheden voor vrijstelling en ontheffing	15
4	Conclusies en aanbevelingen	16
4.1	Conclusies	16
4.2	Aanbevelingen	16
Bijlage 1	Literatuurlijst	17
Bijlage 2	Natuurwaardenkaart	18

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

AANLEIDING EN DOEL

Aan de hand van een aantal pilots wil de Gegevensautoriteit Natuur te weten komen of het inzicht dat op basis van quickscans verkregen wordt in het voorkomen en de verspreiding van beschermde soorten voldoende is voor een ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet art. 75. Daartoe is een vijftal locaties geselecteerd uit de nieuwe kaart van Nederland, waar ruimtelijke ontwikkelingen zijn voorzien.

Eén van die locaties bevindt zich in Tiel. Hiervoor zijn twee deelgebieden aangewezen, Tiel-Oost en Tiel-stationsgebied. Voor beide plangebieden zijn nu geen concrete ontwikkelingen die moeten worden getoetst aan de Flora- en faunawet. De ontwikkelingen in deze gebieden beslaan soms niet alleen de middellange termijn, maar ook de lange termijn. Voor de plannen op de lange termijn bestaat nu nog de mogelijkheid om ze aan te passen aan het eventueel voorkomen van beschermde soorten. Daarom wordt in dit geval ook de lange termijn betrokken en wordt onderzocht met welke beschermde soorten rekening moet worden gehouden.

Elke ruimtelijke ingreep vraagt een zorgvuldige ruimtelijke afweging waarbij onder andere de natuurwaarden een belangrijke rol spelen. Deze afweging wordt gemaakt en wel in de vorm van een toetsing aan de vigerende natuurwetgeving (Flora- en faunawet). Er wordt niet getoetst aan de vigerende gebiedsbeschermende wetgeving (Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur).

1.2

GEVOLGDE WERKWIJZE

Het onderzoek bestaat uit een veldbezoek en uit literatuurstudie. Het veldbezoek vond plaats op 1 en op 12 augustus 2008 in de vorm van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Een habitatgeschiktheidsbeoordeling is een veldonderzoek waarbij op grond van fysieke kenmerken van het terrein een indicatie verkregen wordt van het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Het veldonderzoek vormt samen met de beschikbare gegevens van het Natuurloket en beschikbare literatuur de basis van de quick scan.

HOOFDSTUK 2 Wettelijk kader

2.1 NATUURBESCHERMING IN NEDERLAND

De juridische bescherming van de Nederlandse natuur is in hoofdlijn geregeld via twee sporen. De soortenbescherming, welke landelijk is geregeld onder de Flora- en faunawet en de gebiedbescherming waarbinnen de Natuurbeschermingswet 1998 een belangrijk kader is. In onderstaande paragraaf wordt nader ingegaan op de Flora- en faunawet.

2.1.1 FLORA- EN FAUNAWET

Sinds 1 april 2002 regelt de Flora- en faunawet de bescherming van in het wild voorkomende inheemse planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld mogen worden (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren (zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om hun directe leefomgeving, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

Mogelijkheid voor vrijstellingen en ontheffingen

Bij ruimtelijke plannen met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen, of de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen drie groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen sluiten aan bij de indeling in tabellen van de AMvB Flora- en faunawet.

Groep 1: Algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt (Tabel 1 AMvB)

Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft ook voor deze soorten de zorgplicht van kracht.

Groep 2: Overige soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer volgens een gedragscode gewerkt wordt (Tabel 2 AMvB; vogels)

Voor een aantal soorten geldt een vrijstelling mits volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Wanneer een dergelijke gedragscode (nog) niet beschikbaar is, kan een ontheffing worden aangevraagd. Deze kan worden verleend indien

de beoogde ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort(en). Eventueel moeten hiertoe mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden. Voor vogels geldt echter een uitgebreide toets voor een ontheffing (zie onder groep 3).

Groep 3: Habitatrictlijn bijlage IV-soorten en in AMvB aanvullend aangewezen soorten (streng beschermde soorten) (Tabel 3 AMvB)

Voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrictlijn en voor de door het ministerie van LNV per algemene maatregel van bestuur nog aanvullend aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Een ontheffing kan alleen worden verleend wanneer:

- § Er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- § Er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten (geldt alleen voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn);
- § Er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort(en);
- § Er aantoonbaar zorgvuldig wordt gehandeld.

HOOFDSTUK 3 Soortenbescherming

3.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

Tiel-oost

Plangebied Tiel-oost is gelegen ten oosten van het centrum van Tiel. Het valt in de kilometerhokken 159-434, 158-434, 159-433 en 158-433. Het plangebied wordt begrensd door de spoorlijn in het noorden, de dijk langs het Amsterdam-Rijnkanaal in het oosten en de uiterwaarden van de Waal in het zuiden. De begrenzing in het westen is te zien op de kaart. Bedrijventerrein Latenstein valt buiten het plangebied.

Afbeelding 3.1

Begrenzing plangebied Tiel-oost, begrensd door de rode lijn

Bron: Google maps

Het plangebied bestaat voornamelijk uit verschillende woonwijken. In het oostelijke gedeelte ligt langs de Echtselsedijk een verruigde groene strook/heuvel met bomen en struiken. Er is een wandelpad en een hondentrainingsveld. Aangrenzend ligt een braakliggend verruigd terrein met waterpartijen. Deze gebieden samen worden ook wel het Vijverterrein genoemd. De bomen bestaan uit tamme kastanjes, jonge eiken en berken. In de bermen groeien klaversoorten, distelsoorten en soorten als gewone paardenbloem en witte dovenetel. Tussen de bomen liggen kleine braakliggende terreintjes waar klaprozen, bramen en verschillende schermbloemigen groeien.

De straat Lokstraat/Binnenhoek die van noord naar zuid door het plangebied loopt, verdeelt de woonwijken in twee delen. Het oostelijke gedeelte omvat de wijken het Ooy en Tiel-oost (straten hebben veelal Vogelnamen, voor het gemak daarom samen verder 'Vogelbuurt' genoemd). Het westelijke gedeelte bevat de Bomenbuurt. De woonwijken

bestaan gedeeltelijk uit nieuwbouwwoningen en gedeeltelijk uit oudere woningen (o.a. jaren dertig). Ook staan er een aantal verlaten panden. Langs de Echtelsedijk staat een oude toren.

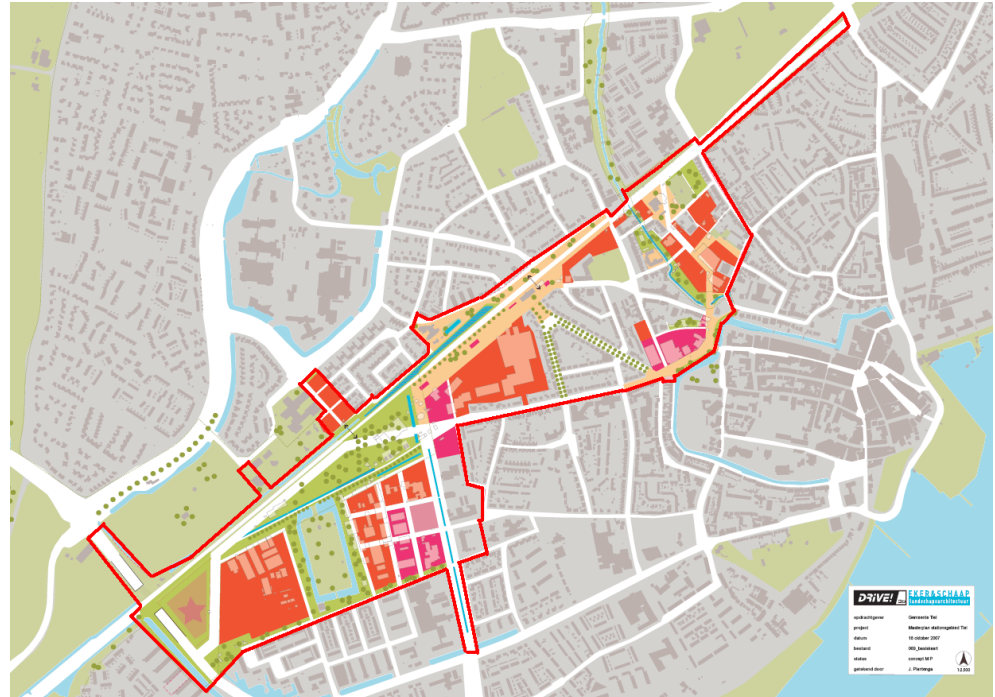
Tiel-stationsgebied

Plangebied Tiel-stationsgebied ligt ten westen van het centrum van Tiel en valt in de kilometerhokken 158-433, 157-433, 157-432 en 156-432.

Afbeelding 3.1

Begrenzing plangebied Tiel-stationsgebied, begrensd door de rode lijn

Bron: Eker & Schaap
Landschapsarchitectuur

Het plangebied beslaat het stationsgebied met station en spoorlijn, een woonwijk ten oosten van het station en bedrijventerreinen ten westen van het station. Tussen de bedrijven ligt ook een begraafplaats en wat weilanden met paarden. Rondom de begraafplaats staan veel oude bomen (platanen, treurwilgen) en er liggen waterpartijen met watervegetatie in de vorm van gele plomp, riet, en verschillende waterlelies. De oevers zijn natuurlijk, hier groeien soorten distels, brandnetels, gewone paardenbloem en zuring. Er zwemmen watervogels en er vliegen libellen en juffers (o.a. lantaarntje). Langs de Teisterbantlaan staan oude eiken en beuken met holtes. Net ten oosten van het station is ook een soort parkje met oude grafstenen. Hier staan ook oude platanen en kastanjes met holtes. Langs het spoor zijn verruigde bermten met ook oude bomen en struiken. Sommige delen bevatten steen/beton op de ondergrond waar planten overheen groeien. Ook zijn er kleine volkstuintjes langs het spoor. In de bermten van de weilanden groeien soorten als harig wilgenroosje, rode klaver, rolklaver, akkerwinde en distels. Er vliegen vlinders als klein koolwitje.

De natuurwaardenkaart (zie bijlage 2, Bureau Waardenburg, 2006) die is opgesteld voor de gemeente Tiel geeft aan dat het hele plangebied van Tiel-oost is aangemerkt met een lage verwachting aan natuurwaarden, behalve een oostelijke groenstrook en aangrenzend braakliggend terrein. Hiervan zijn de natuurwaarden echter onbekend. Voor het stationsgebied wordt de verwachting aan natuurwaarden ook aangemerkt als laag. Deze kaart vormt onderdeel van een rapportage opgesteld door Bureau Waardenburg waarin voor de gemeente Tiel voor alle soortgroepen is bekeken welke soorten bekend zijn in de literatuur en uit verspreidingsgegevens. Dit rapport (Koopman et al., 2006) vormt een belangrijke bron bij het beschrijven van beschermde soorten.

3.2 BESCHERMDE SOORTEN

3.2.1 VAATPLANTEN

Tijdens de veldbezoeken werden in beide plangebieden geen beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen. Net buiten het plangebied van Tiel-Oost werd in een poel (de Kil) in de uiterwaarden van de Waal zwanenbloem (tabel 1 Flora- en faunawet) aangetroffen.

Koopmat et al., 2006 merken op dat voor grote delen van het stedelijk gebied (parken e.d.) weinig of geen recente gegevens bekend zijn. Deze bron noemt wel een aantal soorten planten die in delen van Tiel bekend zijn.

Voor het Vijverterrein noemen Koopman et al., 2006 het (mogelijk) voorkomen van de volgende plantensoorten: grote kaardenbol, brede wespenorchis, zwanenbloem, aardaker, grasklokje, gewone vogelmelk (allen tabel 1 Flora- en faunawet) en wilde marjolein (tabel 2).

Het voorkomen van stijve naaldvaren, tongvaren en steenbreekvaren (allen tabel 2 Flora- en faunawet) bekend van het gebouw van Gendt en Loos (plangebied Stationsgebied). Op de krib bij de radarpost van Rijkswaterstaat is het voorkomen van klein glaskruid (tabel 2) bekend (buiten beide plangebieden). Op de sluis van het inundatiekanaal groeit veel muurvaren (Rode Lijst; buiten beide plangebieden). Beide plangebieden bevatten echter kleine watergangen in de vorm van sloten en grachten. De beschoeiing hiervan bestaat vaak uit hout en steen. Hier zouden ook muurplanten kunnen voorkomen. Ook de oude toren langs de Echtelsedijk en andere oude panden in de plangebieden zijn geschikt voor het voorkomen van diverse muurplanten. Verspreidingsgegevens van FLORON geven waarnemingen van tongvaren en steenbreekvaren voor de kilometerhokken 158-433 en 157-433.

Voor kilometerhok 158-433 is het voorkomen van rapunzelklokje (tabel 2 Flora- en faunawet) bekend (FLORON verspreidingsgegevens).

Verder kunnen in ruige bermen, langs het spoor en in groenstroken/parken in woonwijken ook beschermde plantensoorten of soorten van de Rode Lijst voorkomen. Ook kunnen in watergangen beschermde waterplanten voorkomen. In onderstaande tabel staan alle binnen de gemeente Tiel aanwezige beschermde soorten (Koopmans et al., 2006). Omdat van veel parken en andere groene delen geen beeld is van het voorkomen van beschermde plantensoorten, zijn dit soorten om rekening mee te houden.

Tabel 1

Waargenomen plantensoorten
binnen de Gemeente Tiel
Bron: Koopmans *et al.*, 2006

Tabel 1. Beschermde plantensoorten binnen gemeente Tiel. FF-Wet = Flora- en faunawet (1= algemeen, vrijstelling van ontheffingsaanvraag bij ruimtelijke ingrepen; 2 = minder algemene (strikter) beschermde soorten, geen vrijstelling). RL: Rode lijst, status: 4: gevoelig, 3: kwetsbaar, 2: bedreigd, 1: ernstig bedreigd.

Naam	Latijnse naam	FF-wet	RL
Daslook	<i>Allium ursinum</i>	2	
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	2	
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	2	
Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>	1	
Gewone dotterbloem	<i>Caltha palustris subsp. palustris</i>	1	
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>	2	2
Akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>	1	
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>	2	3
Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>	1	
Grote kaardebol	<i>Dipsacus fullonum</i>	1	
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	1	
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>	2	3
Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>	1	
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>	2	
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>	1	
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>	2	
Veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>	2	3

3.2.2

BROEDVOGELS

De veldbezoeken vonden plaats buiten het broedseizoen, dus broedvogels konden niet worden genoteerd. Wel werden in de plangebieden waargenomen: blauwe reiger, houtduif, meerkoet en waterhoen.

In het stedelijk gebied kunnen verscheidende (algemene) vogels van stad, bos en struweel broeden in groenstroken, parken, weilanden, langs watergangen en in bosjes en struiken. Ook in de aangrenzende uiterwaarden van de Waal komen beschermde broedvogels en overwinterende vogels voor. In de woonwijken kunnen spreeuwen, huiszwaluwen en gierzwaluwen broeden onder daken. In oude bomen kunnen holtebroedende vogels voorkomen.

Binnen het Vijverterrein zijn waarnemingen bekend van groene specht en huismus en een kolonie van roek. Binnen het stedelijk milieu komen soorten voor als winterkoning, sijs, vink, putter en grote bonte specht (Koopman *et al.*, 2006). Nestplaatsen van o.a. spechten en gierzwaluwen zijn jaarrond beschermd onder de Flora- en faunawet.

3.2.3

ZOOGDIEREN

Tijdens de veldbezoeken werden in het oostelijke groene bosgebied konijnenkeutels aangetroffen. In de verschillende woonwijken werden molshopen aangetroffen. De

verschillende woonwijken, bedrijventerreinen, parken en begraafplaatsen lijken geschikt voor het voorkomen van algemene soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet, zoals egel, hermelijn, bunzing en diverse soorten muizen.

Het voorkomen van steenmarter (tabel 2 Flora- en faunawet) is nog niet bekend, maar beide plangebieden bevatten geschikte locaties (o.a. leegstaande panden) die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor de steenmarter.

Waterspitsmuis kan voorkomen in de gemeente Tiel. Gezien de habitateisen wordt deze soort niet verwacht in het stedelijk milieu. De meeste watergangen bevatten beschoeide oevers en zijn daarmee niet geschikt voor het voorkomen van waterspitsmuis. Langs de meer natuurlijke oevers van bijvoorbeeld de Linge wordt de soort eerder verwacht. Ook van bever zijn geen waarnemingen bekend. Deze soort kan voorkomen langs de Waal. In de plangebieden wordt de soort niet verwacht.

Vleermuizen

De verschillende woonwijken en bedrijventerreinen bevatten allemaal huizen en panden die geschikt zijn voor verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. In alle wijken staan oude verlaten panden en ook de nieuwbouwhuizen hebben vaak kleine openingen in de voegen die geschikt kunnen zijn voor vleermuizen. Langs sommige wegen en in parken en groenstroken staan oude bomen met holtes, hierin kunnen boombewonende vleermuizen verblijfplaatsen hebben. De laanbeplantingen langs sommige wegen kunnen geschikt zijn als vliegroutes voor vleermuizen, evenals watergangen. Boven weilanden, braakliggende terreinen en open water kunnen vleermuizen hun jachtgebied hebben.

Binnen het stedelijk gebied van Tiel zijn verblijfplaatsen bekend van laatvlieger, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Verder zijn er ook waarnemingen bekend van deze en andere foeragerende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Gewone grootoorvleermuis zou ook verblijfplaatsen in het gebied kunnen hebben (oude gebouwen of bomen), van deze soort zijn nog geen waarnemingen bekend. Van meervleermuis zijn slechts enkele waarnemingen uit de omgeving van de Linge bekend, deze soort wordt binnen de plangebieden niet verwacht.

Er is geen gebiedsdekkend beeld van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen de plangebieden en het gebruik van het gebied voor foerageren. Alle vleermuizen zijn beschermd onder tabel 3 van de Flora- en faunawet.

Tabel 2

Soorten vleermuizen waarvan verblijfplaatsen mogelijk voorkomen in plangebieden

Soort	Verblijfplaatsen	Verwacht binnen plangebieden
Laatvlieger	Gebouwen	ja
Gewone dwergvleermuis	Gebouwen/bomen	ja
Rosse vleermuis	Bomen	misschien
Ruige dwergvleermuis	Gebouwen/bomen	ja
Gewone grootoorvleermuis	Gebouwen/bomen	ja
Watervleermuis	Bomen	misschien
Meervleermuis	Gebouwen/bomen	nee

3.2.4

REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Tijdens de veldbezoeken werden geen beschermde amfibieën of reptielen aangetroffen. Het braakliggend terrein in het oosten vormt geschikt leefgebied voor de rugstreeppad.

Koopman et al., 2006 vermelden dat reptielen niet in de omgeving van Tiel voorkomen. Sommige reptielen zoals ringslang zijn echte mobiel en men moet altijd alert blijven op het mogelijk voorkomen van deze soort langs watergangen. Ook langs spoorbanen kan het mogelijk zijn dat er toch reptielen opduiken.

Algemene amfibieën zoals bruine kikker, bastaardkikker, kleine watersalamander en gewone pad kunnen voorkomen in tuinen, parken, watergangen en groenstroken van beide plangebieden. Van kamsalamander (tabel 3 Flora- en faunawet) zijn waarnemingen rondom Tiel bekend, onder andere van de westzijde van de stad. De waarnemingen zijn tot 1992 gedaan, het is onduidelijk of de soort daar nu nog voorkomt. Van poelkikker (tabel 3) zijn ook waarnemingen bekend uit de regio Tiel, onduidelijk is of de soort ook in de gemeente voorkomt.

Rugstreepad (tabel 3) kan plaatselijk voorkomen binnen de plangebieden, bijvoorbeeld op de braakliggende terreinen van Tiel-oost. Het habitat is daar geschikt, met water en zanderige delen en verroestte kanten. In het water kunnen de padden zich voortplanten en de rest van het terrein is geschikt als overwinteringsgebied. Op het Vijverterrein is in 2004 onderzocht op het voorkomen van rugstreepad en is toen niet aangetroffen. De soort is erg mobiel en kan plotseling opduiken, dus zijn voorkomen kan op het Vijverterrein (en op andere bouwlocaties) niet uitgesloten worden.

3.2.5

VISSSEN

Tijdens de veldbezoeken werden geen beschermde vissen aangetroffen. De stedelijke wateren van Tiel worden over het algemeen door de lage tot matige kwaliteit niet als zeer geschikt beschouwd voor beschermde vissoorten (Cruis 2000, vermeld door Koopman et al., 2006). De gemeente is echter begonnen met het baggeren van de watergangen in 2006, dat de kwaliteit van de watergangen waarschijnlijk ten goede komt. In sloten en watergangen kunnen dan kleine modderkruiper en biermpje (tabel 2 Flora en faunawet) en bittervoorn (tabel 3). In sterk verlandende sloten kan grote modderkruiper (tabel 3) voorkomen. In de waal kunnen zeeprick en rivierprick voorkomen (tabel 3).

Kleine modderkruiper en biermpje zijn waargenomen op het Vijverterrein. Kleine modderkruiper wordt ook in het stedelijk gebied waargenomen. Andere soorten zijn in de plangebieden niet waargenomen (Koopman et al., 2006).

3.2.6

INSECTEN EN ONGEWERVELDEN

Tijdens de veldbezoeken werden geen beschermde insecten of ongewervelden aangetroffen.

Dagvlinders

In het westen van Tiel zijn waarnemingen (1981-19886) bekend van groot geaderd witje (tabel 3 van de Flora- en faunawet). Dit zijn zwerfende exemplaren en het is niet duidelijk of de soort nog steeds incidenteel voorkomt. Binnen de plangebieden zijn ook waarnemingen bekend van koninginpage (Rode Lijst). Ook hiervan wordt verwacht dat het zwerfende exemplaren zijn. Als laatste zijn er waarnemingen bekend van bruin blauwtje (Rode Lijst), op zandige locaties buiten de plangebieden (verspreidingsgegevens Vlinderstichting en Koopman et al., 2006). Andere beschermde soorten worden gezien de kritische habitateisen niet verwacht binnen de plangebieden.

Libellen

Er zijn weinig waarnemingen bekend van beschermde libellen in de omgeving van Tiel. Langs de Waal zijn waarnemingen bekend van de rivierrombout. Verspreidingsgegevens van deze soort van EIS bevatten geen waarnemingen van Tiel en omgeving van de plangebieden. De soort gebruikt zandstrandjes langs de rivier en wordt daarom in beide plangebieden niet verwacht. Van overige libellen zijn geen waarnemingen bekend en worden gezien de kritische habitateisen niet in de plangebieden verwacht (Koopman et al., 2006).

Overige soorten

Verspreidingsgegevens van EIS laten geen waarnemingen zien van beschermde kevers. Deze worden niet in de plangebieden verwacht, omdat het niet aan de habitateisen voldoet. Van de slak platte schijfhoorn (Habitatrichtlijn Bijlage II en IV en Rode Lijst) zijn geen waarnemingen bekend in de gemeente Tiel. De soort komt voor in permanent stilstaande wateren (sloten, plassen) en kan voor de omgeving van Tiel niet uitgesloten worden (Koopman et al., 2006).

3.3

MOGELIJKE GEVOLGEN VOOR BESCHERMDE SOORTEN

Voor de plangebieden Tiel-oost en Tiel-stationsgebied zijn nu geen concrete plannen waarvan mogelijke effecten getoetst kunnen worden. Mogelijke ontwikkelingen binnen de plangebieden zijn woningbouw, wijkverbetering, aanleg bedrijventerreinen en andere vormen van ruimtelijke ordening. De belangrijkste ingrepen van zulke activiteiten met mogelijke gevolgen voor beschermde soorten zijn:

- § Beschermde planten en hun standplaats kunnen worden aangetast
- § Bij het verwijderen van bomen kunnen vaste verblijfplaatsen van holtebewonende vogels en vleermuizen geschaad worden. Ook kunnen vliegroutes van vleermuizen worden aangetast
- § Bij grond- en graafwerkzaamheden kunnen (kleine) zoogdieren en amfibieën en hun vaste verblijfplaatsen worden aangetast, individuele dieren kunnen hierbij omkomen
- § Bij werkzaamheden in en rondom watergangen kunnen beschermde vissen, amfibieën en platte schijfhoorn en hun habitat worden aangetast, individuele dieren kunnen hierbij omkomen
- § Bij sloop van woningen of bij vernieuwing van woningen kunnen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, steenmarter en vogels zoals gierzwaluw worden geschaad.
- § Broedende vogels en hun nesten kunnen worden verstoord
- § Bij het opschonen van terreinen kunnen overwinteringsplaatsen van amfibieën worden aangetast
- § Verstoring van dieren (bijvoorbeeld vleermuizen) door verstoring van mensen, machines, geluid en licht

3.4

TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

Tabel 3.1

Beschermde soorten waarvoor de Flora- en faunawet (mogelijk) van toepassing is

Beschermde soorten	Verbodsbepaling
Alle voorkomende broedvogels	Vernietigen van nesten en verstoring van verblijfplaatsen (art. 11) Verontrusten van dieren (art.10) Eieren zoeken, uit het nest nemen, beschadigen of

	vernielen (art. 12)
Alle voorkomende vaatplanten	Vernielen en beschadigen van beschermde planten en hun groeiplaats (art. 8)
Egel, mol, muizen, konijn, hermelijn, bunzing, steenmarter, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, bastaardkikker, gewone pad, berrmpje, kleine modderkruiper, rugstreepad, kamsalamander, groot geaderd witje, platte schijfhoorn	Vernietigen van holen en/of verblijfplaatsen (art. 11) Doden en/of verontrusten van dieren (art. 9 en 10)
Alle voorkomende vleermuizen	Doden en/of verontrusten van dieren (art. 9 en 10) Vernietigen van holen en/of verblijfplaatsen (art. 11)

3.5

VOORKOMEN EN BEPERKEN VAN SCHADE

In onderstaand ecologisch protocol is een aantal maatregelen en uitvoeringsvoorschriften opgenomen waarmee de negatieve gevolgen voor in het wild voorkomende beschermde diersoorten zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden. Omdat er op dit moment geen concrete plannen zijn waaraan getoetst kan worden is met geen mogelijkheid te zeggen welke maatregelen voldoende zullen zijn om negatieve effecten te kunnen voorkomen. Onderstaande maatregelen zijn slechts een indicatie waar aan moet worden gedacht. Concrete plannen en projecten moeten apart getoetst worden aan de Flora- en faunawet. Waarschijnlijk zal dan voor sommige soorten (bijvoorbeeld vleermuizen) uitgebreid veldonderzoek moeten worden uitgevoerd om de verspreiding in kaart te brengen. Pas dan kan definitief worden aangegeven of ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde zijn.

- § Schade aan broedvogels dient altijd voorkomen te worden. De werkzaamheden (dienen minimaal buiten het broedseizoen van vogels (dus vóór half maart en na half juli) te worden gestart. Deze periode is een indicatie: sommige broedvogels hebben een afwijkende broedperiode (zoals gierzwaluwen). Er kan alleen onder voorwaarden - mits er geen broedvogels worden verstoord - in het broedseizoen worden doorgewerkt.
- § Te kappen bomen dienen van te voren worden geïnspecteerd op het voorkomen van holtebroedende vogels en vleermuizen
- § Het werken buiten gevoelige periodes van voorkomende dieren (voortplantings- en overwinteringsperiodes)
- § Verstoring van het foerageergebied van vleermuizen kan voorkomen worden door verlichting 's nachts uit te schakelen.
- § Groenstroken en andere groene delen van plangebieden zoveel mogelijk ontzien
- § Bij grondwerkzaamheden kan de bovenste grondlaag worden bewaard en later weer worden teruggebracht om het behoud van zaden van de Rode Lijst te bewerkstelligen
- § Bij grondwerkzaamheden één kant op werken, om het voor dieren mogelijk te maken de werkzaamheden te ontvluchten.
- § Het aantal werkpaden en de breedte van de paden wordt zo beperkt mogelijk gehouden, opdat zo min mogelijk holen vernield worden en dieren zo min mogelijk geschaad worden.
- § Terreindelen die gehandhaafd blijven, worden zoveel mogelijk met rust gelaten.

- § Vanuit de algemene zorgplicht dient tijdens de werkzaamheden continu te worden gelet op aanwezigheid van al dan niet beschermde planten en dieren. Bij aantreffen van dieren en planten moet worden voorkomen dat deze gedood of verwond c.q. onnodig aangetast (bij planten) worden. In het geval dat een ingreep toch samenvalt met de aanwezigheid van beschermde soorten, worden passende maatregelen genomen of er wordt naar een andere oplossing gezocht.

3.6

MOGELIJKHEDEN VOOR VRIJSTELLING EN ONTHEFFING

Door de uitvoering te laten plaatsvinden volgens het ecologisch werkprotocol kan een deel van de negatieve gevolgen voor beschermde soorten voorkomen of beperkt worden. Echter niet alle schade is te vermijden, waardoor voor een aantal soorten verbodsbepalingen worden overtreden. De Flora- en faunawet biedt mogelijkheden om uitzonderingen te maken op de verbodsbepalingen, in de vorm van vrijstellingen en ontheffingen. Omdat de toetsing aan de Flora- en faunawet nog niet concreet genoeg door het ontbreken van specifieke plannen/projecten, kan nu nog niet worden vastgesteld of het ecologisch protocol voldoende zal zijn om alle schade aan beschermde soorten te voorkomen. Daarom hier een in onderstaande tabel een indicatie voor welke soorten het noodzakelijk kan zijn om een ontheffing aan te vragen, indien schade niet kan worden voorkomen. Indien aan de algemene maatregel wordt gehouden om buiten het broedseizoen te werken en vaste jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels niet worden aangetast, is het aanvragen van een ontheffing voor vogels niet nodig. Deze soorten zijn daarom niet in onderstaande tabel opgenomen. Als hier niet aan voldaan kan worden, kan het voor vogels ook noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen.

Beschermingsniveau Flora- en faunawet	Beïnvloede soorten
1. Soorten met algemene vrijstelling	-
2. Overige soorten met voorwaardelijke vrijstelling	Daslook, tongvaren, steenbreekvaren, muurvaren, rapunzelklokje, wilde marjolein, moeraswespenorchis, veldalie, klein glaskruid, weideklokje, steenmarter, bermpje, kleine modderkuiper
3. Streng beschermde soorten Ontheffing mits gunstige staat instandhouding soort, geen andere bevredigende oplossing en dwingende redenen van groot openbaar belang.	Rugstreeppad, kamsalamander, vleermuizen, groot geaderd witje

Voor platte schijfhoorn is onduidelijk of deze soort nu wel of niet onder de Flora- en faunawet valt. Het is wel een soort van de Habitatrichtlijn en Rode Lijst en dient hier zekerheidshalve ook vermeld te worden.

HOOFDSTUK

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1

CONCLUSIES

Op grond van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- § In het plangebied komen beschermde soorten van de Flora- en faunawet voor;
- § Schade kan waarschijnlijk grotendeels voorkomen worden door de maatregelen volgens het ecologisch protocol in paragraaf 3.5 uit te voeren
- § Niet alle schade is te vermijden; er worden mogelijk verbodsbepalingen overtreden t.a.v. kleine zoogdieren en amfibieën van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen;
- § Omdat de ontwikkelingen in de plangebieden nog niet concreet zijn is het niet duidelijk of de genoemde maatregelen voldoende zullen zijn om schade te voorkomen aan alle soorten van tabel 2 en 3. Bij concrete plannen/projecten dient er een definitieve toetsing aan de Flora- en faunawet plaats te vinden. Waarschijnlijk dient voor sommige soorten uitgebreid veldonderzoek te worden uitgevoerd (o.a. vleermuizen). Pas daarna kan worden bepaald of alle schade valt te voorkomen, of dat een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet vereist is.

4.2

AANBEVELINGEN

- § Bij de bouw van huizen kan ingespeeld worden op het voorkomen van verschillende soorten. Door kleine maatregelen kan de biodiversiteit in de wijk behouden of vergroot worden. Voorbeelden zijn dakpannen en stenen waar huismussen en gierzwaluwen onder en in kunnen broeden; open stootvoegen (kleine openingen) zodat vleermuizen de spouw kunnen gebruiken als verblijfplaats en het inzaaien van verschillende grassen en kruiden.

BIJLAGE 1

Literatuurlijst

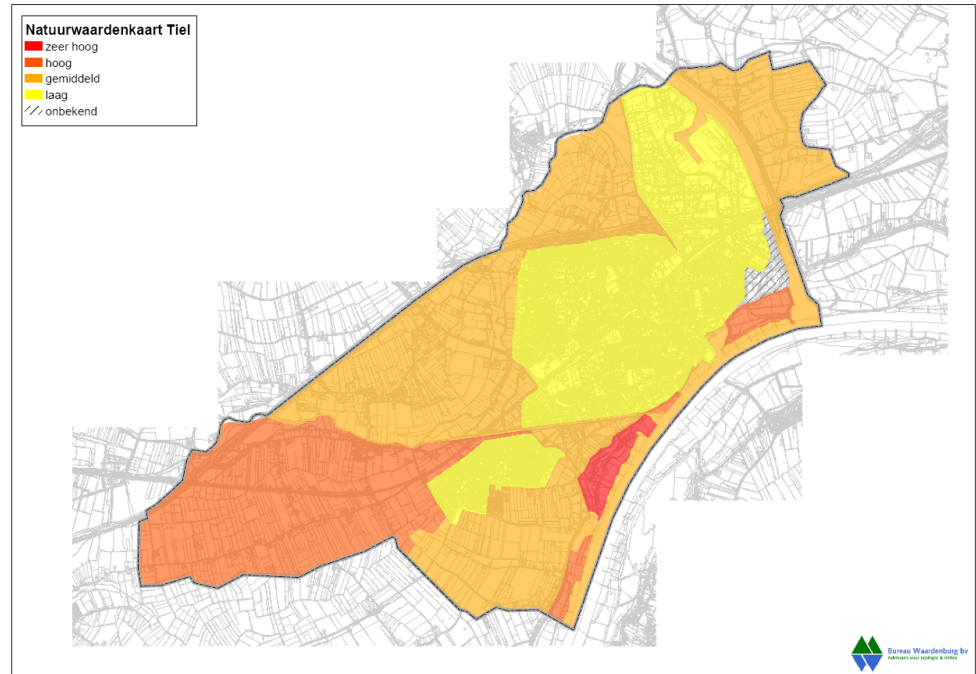
- § Zoogdieren van West-Europa, R. Lange et al., 2003, KNNV Uitgeverij
- § Met vleermuizen overweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde, 2004, Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- § Koopman, A.D.G., L.S.A. Anema en P.H.N. Boddeke, 2006. Natuurwaardenkaart Tiel, Bureau Waardenburg
- § Bureau Waardenburg, 2006. Natuurwaardenkaart behorende bij Koopman et al, 2006.
- § Verspreidingsgegevens van EIS, Vlinderstichting, SOVON, VZZ, RAVON

Websites:

- § Natuurloket www.natuurloket.nl
- § Ministerie van LNV www.minlnv.nl
- § RAVON, www.ravon.nl
- § Vlinderstichting: www.vlinderstichting.nl
- § EIS: www.naturalis.nl/eis
- § VZZ: www.vzz.nl

BIJLAGE 2

Natuurwaardenkaart

Bron: Bureau Waardenburg, 2006